

LA FEMOSA

ARTESA DE LLEIDA

NÚMERO 97

AGOST-SETEMBRE 1988

PÒRTIC

Els artesencs, potser com tothom, som contradictòris en moltes qüestions per no dir en totes, ja que es dóna el fet que cridem i ens sentim molests davant la puja d'un quinze per cent del rebut de la nostra participació a la Festa Major. Només per aquesta causa ja no trobem res bé del programa d'actes que l'Ajuntament ens fa arribar uns quants dies abans de començar la festa gran, però sigui com sigui paguem i paguem més massivament que no ho fem a la Contribució de l'Estat o als Arbitris Municipals, que ja és dir. Un cop pagat el rebut ja tot ens sembla una altra cosa i fins i tot som capaços de tornar-nos a mirar el programa i trobar-hi coses que ens plauen força. Un cop som a la Festa Major intentem gaudir-ne com el primer i sense recordar-nos del preu que hem pagat i encara més, llavors critiquem els pobles que

no fan la festa major a la nostra manera.

Dins els dies de la Festa Major hi haurem trobat actes o activitats que ens hauran agradat més que altres i fins i tot alguna quee ns haurà desplaçat del tot, però un cop ja passada la Festa Major ja només ens recordem d'allò que ens ha agradat; oblidem les nostres crítiques, les nostres objeccions que ja passaran a millor vida sense donar-los més voltes, però tornaran a sortir les mateixes i de la mateixa manera l'any que ve. Sembla que no tinguem memòria i si en tenim la dissimulem molt bé.

Volem ser crítics amb tot allò que passa al nostre poble, però només ho volem ser a mitja veu, només per els amics, res de criticar directament una cosa, res de fer una carta a qualsevol periòdic o escriure un article, o no, que Déu ens en regard,

això que ho facin els altres, però que ho facin de tal manera que nosaltres ens hi sentim identificats, perquè, és clar, nosaltres sempre som els que tenim raó.

Ara mateix hi ha algunes coses que es couen a Ca la Vila que segur centraran la nostra atenció i que bé caldria que hi digéssim la nostra d'una manera decidida i oberta, ens referim, és clar, a les Normes de Planejament Municipal, que són un

afer que a tots ens atany, però no, no ho farem i ens quedarem a casa, com sempre, criticant amb veu baixa els afers municipals i moltes altres coses.

No caldria ni dir que a aqueta redacció estem oberts per a rebre qualsevol mena de crítica o suggeriment a aquest respecte, però ja podem esperar amb els braços plegats...

Fet i fet, tot rutlla normalment dins la anormalitat que patim.

LA FEMOSA

REVISTA D'OPINIÓ
I D'INFOMACIÓ
LOCAL

Segona Epoca Nº 97

Agost-Setembre 1988

EDITA:

Agrupació Cultural

"La Femosa"

Castell Nº 23

Artesa de Lleida

DIPOSIT LEGAL:

L-264- '981

Els articles i opinions que apareixen a les planes de LA FEMOSA, reflecteixen únicament l'opinió de llurs signants.

Preu d'aquest

exemplar:

100 pessetes

AMB EL SUPORT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA
I DE LA DIPUTACIÓ DE LLEIDA

ÍNDEX

PORTIC	1
SENTIMENTS DE FESTA MAJOR per Cèlia	4
COMENTANT LA FESTA MAJOR per Arna	6
ELS ARBRES DE SANT RAMON per Pere Arnau	7
11 DE SETEMBRE per Felip II	9
AQUEST AJUNTAMENT NO ES EL MEU per A. Costafreda	11
UNA RUSSIA DE NOVEL.LA NEGRA per A. Costafreda	12
1988 - ANY OLIMPIC per Ramon Nonat	16
ANEM DE BOTIGUES? per Lo Nas de Mico	21
LA LLIGA PROTECTORA D'ANIMALS I PLANTES DEL SEGRIA per "Alternativa Ecologista d'Artesa"	23
NOMES ELS PLATANERS... (poesia) per Jordi Manet	25
CADA MES UN CONTE (Flors Belles i Blanques) per Jordi Manet	27
FOLKLORE ARTESENC (de ronda i festejos) per A. C.	32
REPORTATGE FOTOGRAFIC DE LA FESTA MAJOR (a les pàgines 6, 10 i centrals)	

EL PERSONATGE DEL MES

JOSEP COMAS I SOLA (Barcelona 1868-1937). Astrònom. Llicenciat en ciències físico-matemàtiques, fou astrònom de l'observatori privat de Rafael Patxot. Ingressà el 1901 a l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona, la qual li encarregà que dirigís l'Observatori Fabra, la Secció Astronòmica del qual dirigí del 1904 al 1937. Dugué a terme importants treballs; descobrí dos cometes (un dels quals duu el seu nom), una estrella variable o onze petits planetes o asteroides.

COMENTANT LA FESTA MAJOR

Déu-nidó el grau de popularitat i participació que ha aconseguit, en pocs anys, la Festa Major d'Artesa, es pot dir que ha fet un salt important tant en organització com en oferta d'actes. Enguany mateix s'ha omplert, pràcticament, sis dies de festa i la gent fins al darrer moment n'ha estat la veritable protagonista.

Però (diu que sempre hi ha un però) m'ha semblat una mica alarmant que, per l'únic fet de presentar un programa copull, s'ha contractat més actes dels que la gent estava disposada a aguantar; dir d'una altra manera sembla que als organitzadors els ha interessat més programar (cobrir el paper) coses i més coses que tenir constància del profit que la gent en trauria d'aquests actes, per exemple:

sembla una mica absurd que el dissabte dia 27 s'organitzessin actes fins a la matinada (ball de tarda, correfocs a quarts de dotze, ball de nit,

cercavila de grallers ja de matinada i després coca i cava) perquè la gent no se n'anés a dormir sense veure sortir el sol i a l'endemà, pel dematí, també es programen actes. Qui havia d'anar a aquests actes del matí si la gent se n'havia anat a dormir poques hores abans?

Dues tardes hi va haver, a la mateixa hora futbol i una o dues activitats més.

Em fa l'efecte que alguns dels actes que es van fer de més i als quals no hi va anar ningú o molt poca gent, s'hauria pogut estalviar a benefici de millorar els que van quedar més fluixos.

Potser caldria replantejar-se la Festa Major, ja que com més anem avançant tot millorant-la, es fa cada cop més difícil superar la de l'any abans i per això correm el perill que algú digui que "aquesta Festa Major no val res". Potser valdria més "poc i bo" que "molt i mal aprofitat".

Arna

SENTIMENTS DE FESTA MAJOR

Avui m'he llevat. M'he llevat d'hora i sense gens ni gota de son. M'he llevat eufòrica i tota la meva persona es deixava portar per l'ambient que l'envoltava. Sentia molt a prop meu l'alegria de la Festa. Sentia que ja era aquí un altre cop i calia jugar amb ella.

Respirava joia, disbauxa, diversió per allí on passava, i era una papallona volant cap a totes bandes.

No en tenia prou amb res, necessitava introduir-me en ella endinsar-me dins la mateixa festa. No hi havia temps per altra cosa que no fós festa, no volia deixar escapar ni un sol moment.

Volia ser:
festa i persona una sola cosa.

Més, aquells petits instantes que s'escapaven, i mancaven descobers i aïllats de qual-sevol tipus de celebració eren tristos; trista em sentia quan analitzant aquesta boja alegria de la gent en aquests dies, m'adonava que no tots els altres

dies eren com aquells, m'adonava del poc que ens costa obridar-nos de gairebé tot durant sis dies. M'adonava de tantes coses... i pensava si no fora possible que aquest ambient, aquest caliu traspassés la frontera i anés més enllà dels dies.

Desitjava que no s'acabés, que no correguessin els sis dies, volia parar el temps i xopar-me tota d'aquesta pluja de rialles, de cares contentes i satisfetes.

Volia ignorar la crua realitat, amagar-la al fons més llunyà per que ningú pogués trobar-la. Oblidar-ho tot i tornar a començar de nou i millor.

M'imaginava un món fantàstic, al·legòric, on no existien les discòrdies, ni la soledat, ni el silenci etern.

Però de sobte despertava i davant d'aquest somni impossible intentava agafar-me i aferrar-me al millor que tenia en aquells moments.

Sabia que la festa arribava

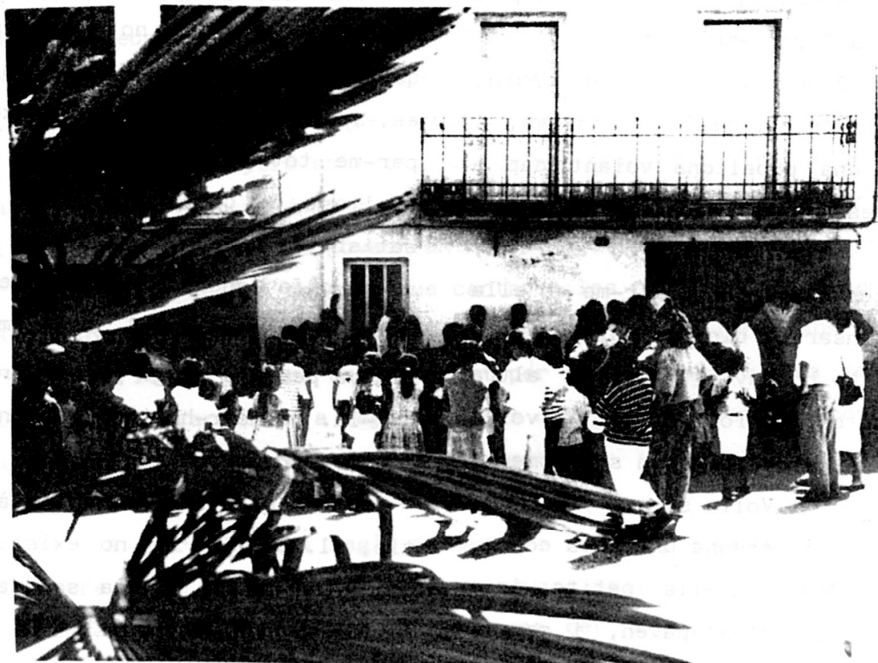
a la seva fi i tant delirosa com
vaig esperar-la, vaig veure aca-
bar-la. I vaig deixar que s'en-
dugués la joia i l'alegría, la

disbauxa i el plaer tot esperant
que torni un altre cop l'any que
ve.

Cèlia

FESTA MAJOR

DISSABTE DIA 27 (matí) CERCAVILA PEL GRUP "SIDRAL"
UN MOMENT DEL SEU PAS PEL CARRER DEL CASTELL

ELS ARBRES

DE ST. RAMON

De molt de temps es rumurejava que es farien obres d'adecentament de l'entorn de l'ermita de Sant Ramon Nonat, val a dir que la notícia em va semblar esplèndida ja que el grau de deixadesa de l'ermita, de la única ermita de nostre terme, era ben palès. No he tingut accés al projecte i per això només m'he adonat del disbarat urbanístic que s'hi ha fet un cop gairebé enlestides les obres, i dic disbarat conscient que la paraula pot semblar excessiva, però tinc els meus arguments per a no canviar-la:

El combinar ciment i gespa, d'entrada, sembla que pot quedar bé, però a la llarga si la gespa (o zona verda) no s'hi té la cura necessària començant a sortir les margarides silvestres, les malves, els cards i tota la sèrie de flora autoctona que hi creixia fins ara, pot ser que la combinació "ciment-gespa" faci més agúnia que goig.

Encara que el xiprer sigui un arbre mediterrani no ho és de terra endins (el lladoner, per exemple, és molt més d'aquí), ací només el trobem als cementiris, i en el cas d'Artesa no fa ni cinquanta anys que hi són presents. I si bé una filera de xiprers pot donar un bon aspecte de "modernitat" a l'entorn de l'ermita, no puc entendre el que es proposa el dissenyador quan posa una font (o potser és un fanal) en mig de dues fileres d'aquests arbres, ja que si els xiprers creixen (i tenen el costum de créixer) allò pot semblar més un túnel o dues fileres de par-vents que no un motiu ornamental, i ja em direu què hi farà la font entaforada allà dins, és clar que si és un fanal...

Em sembla molt bé (i és un detall a lloar) que no s'hagi tocat del lloc la Creu de Terme i que no s'hagi volgut canviar per pedres noves les escales que formen la seva base. En canvi he

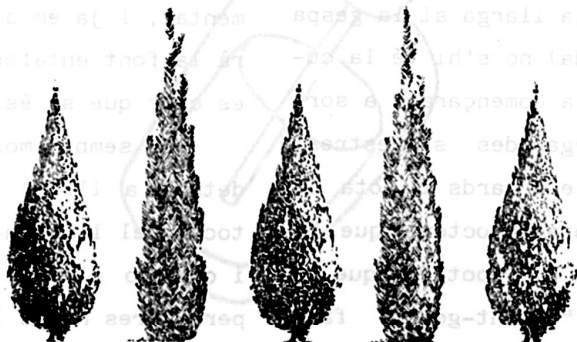
quedat desagradablement sorprès en adonar-me, per la manera com s'ha posat el formigó i la distribució dels forats on, en teoria, s'hi ha de plantar els xiprers i altres arbres, forçosament els arbres que hi ha ara i que han estat l'única companyia de l'ermita, s'hauran de sacrificar perquè aqueta distribució totalment arbitrària de l'entorn de Sant Ramon no els ha tingut en compte, tot i que, ells, ja fa més de quaranta anys que hi són allí.

M'estranya que ningú no hagi aixecat la veu per a salvar aquests arbres, i això que a Ar-

tesa i en teoria (és clar que potser només en teoria) hi funciona una "alternativa ecologista". Es que potser els arbres no formen part del nostre patrimoni ecològic?. Potser, si volem fillar prim haurem d'admetre que no ja que els arbres (aquells arbres) no porten cap "collar desparacitador" i no ganyolen per a entrendrir els bons cors humans.

A mi, em sembla, que ja que els arbres ja hi eren (com la Creu de Terme) s'havien de respectar i fer el disseny d'embelliment comptant amb la seva presència.

Pere Arnau

11 DE SETEMBRE

Cada 14 de juliol els francesos, celebren la presa de la Bastida, presó tristement famosa i és la referència bàsica de la Revolució francesa en particular i de la revolució liberal en general.

El 10 de juny, els portuguesos celebren la festa de Camoes, les Comunitats Portugueses (això si que és aprofitar el dia), en una diada pareguda a la de la Hispanitat, en com es veu hi ha temps per a parlar de poesia, i rememorar l'imperi colonial, i la pàtria, en lletres grosses.

El 2 de juny, els italians, poble amb el qual ens sentim molt identificats, per l'anàrquic, la improvisació, i l'amor a la cultura, celebren la proclamació de la República, com a símbol d'una autèntica sobirania nacional.

No fa molts anys, el 18 de juliol era festa, absurda celebració del començament d'una senyoria absurda (més absurda que

la majoria).

Però totes aquestes celebracions tenen algun tret en comú, indicaven, algun tipus de victòria dels que les havien instaurades com a dies de festa. Victòria dels pobles, contra el poder establert, o victòria contra els elements de la natura en créar un imperi colonial.

Per tot això, el celebrar la diada nacional de l'onze de setembre, he de reconèixer que s'hem fa costa amunt. Recordar les derrotes, no omple de joia, no permet anar amb el cap alt; gairebé obliga a abaixar els ulls.

Per sort d'ençà que va esdevenir reivindicatiu fins a la promulgació de l'estatut, la diada va omplir-se de contingut, si no era una victòria, sí almenys era una lluita, i en tota lluita hi ha una esperança de victòria. Ara, però els polítics majoritaris, ens diuen que l'esdeveniment ha d'ésser principalment folklòric.

a hores d'ara dubto que la majoria dels catalans ens sentim identificats amb aquest tipus de celebració, solament cal veure el nombre dels assistents als actes de la diada, en comparació als recitals de cantants famosos als quals ens estem acostumant darrerament.

cal però, fer un esforç i cercar la grandesa de les derròtes. Encaixar les pèrdues, saber renunciar als esforços que mai no són inútils, i comprendre que no hi ha vencedors ni vençuts, pot convertir la celebració de la diada, en la celebració d'una victòria.

Felip Segor.

FESTA MAJOR

DISSABTE DIA 27 (tarda) CERCAVILA PELS GEGANTS DE
MOLLERUSSA I DE LLEIDA
ASPECTE DEL SEU PAS PER LA CARRETERA

AQUEST AJUNTAMENT NO ÉS EL MEU

Aquest Ajuntament d'Artesa de Lleida que des del dia 11 de setembre ja no és el meu ajuntament, va tenir l'acudit d'escampar un full circular per totes les cases del poble per explicar als artesencs el significat de la Diada de l'11 de Setembre, i dic va tenir l'acudit perquè em fa l'efecte que aquest paper només era una manera com una altra de intentar quedar bé amb Déu i amb el Diable; allò de nadar i guardar la roba. A mi d'un principi em va agradar el full com també (i deixeu-m'hi dir de passada) vaig trobar bé la cantada d'havaneres i la cremada de rom organitzat per l'Ajuntament per a subratllar la peculiaritat d'aquest diumenge que, per als catalans, era alguna cosa més que un diumenge, però, quan algú em va fer adonar que al balcó de Ca la Vila algú havia tingut la barra de penjar una altra bandera al costat de la nostra, em va

caure la cara de vergonya; però com pot intentar aquest ajuntament fer-nos creure (a través de la circular) que els catalans com a nació que som tenim dret a viure en català: "Es a dir viure dins la pròpia identitat com altres pobles lliures de la terra" i per un altre costat posar (el mateix dia de l'11 de Setembre) la bandera de l'estat opressor a la façana de Casa de la Vila, on si no vaig errat, ja feia ben bé 10 anys que no hi havia tret el cap?

Aquest doble joc, aquest doble llenguatge, no se li escau a un Consistoti on la immensa majoria dels seus components es diuen "nacionalistes", "independents" i "d'esquerra", i per això em sembla que aquest no és l'Ajuntament que jo vaig votar, i si ho és, en renego ara mateix perquè jo, a diferència d'aquest Consistori, sols tinc una pàtria i per això només una bandera.

A. Costafreda

UNA RÚSSIA DE NOVEL·LA NEGRA

Al número passat d'aquesta mateixa revista s'hi publicava un article titulat PERESTRIUKA que signava en Jomaes. La lectura d'aquest article (vull dir el to amb que està escrit) va fer-me pensar en una novel·la policíaca russa. La novel·la en qüestió es titula "Petroska, 38" i el seu autor, per a mi del tot desconegut, és Julian Semiónav, es va publicar a Rússia el 1964 i en català el 1965, data en què jo, segurament la vaig llegir. Per tot i essent una novel·la policíaca va tenir la virtut de fer-me entrar dins una petita part de la societat moscovita.

Entenguem que en ser una novel·la de caire policial anava destinada al gran públic i per tant tot el que allí s'hi dia havia de ser creïble pels seus futurs lectors. Era (és) una novel·la realista on els personatges s'hi han de desenvolupar i parlar amb tota normalitat, va estar, doncs, aquesta normalitat dins la quotidianitat de la his-

tòria narrada la que va posar-me en contacte amb una Rússia que desconeixia del tot.

Quan jo la vaig llegir, encara tenia molt fresc a la ment els parenostres resats per la conversió de Rússia i les petites històries de persecussió religiosa que es podien llegir en revistes com "Lluvia de Rosas" o "El Pan de San Antonio", allò de "la religió és l'opi del poble" els d'aquí se n'havien servit per tornar-los la pilota. Eren anys d'un "anti-Rússia" ferotge, practicat des del poder franquista amb tota mena de mitjans, i això vulguem o no dins del subconscient anava fent els seus efectes i si amb això no n'hi havia prou, ens arribaven (i ens les engolíem de grat) tota mena de pel·lícules americanes on els russos sempre feien un paper ben galdós. En front d'aquesta propaganda anti-comunista, anti-tot el que venia de més enllà del "Teló d'Acer" practicat tan per l'Església com pel franquisme

com per tot el que ens arribava d'això que en diem "món capitalista", només teníem el "boca-boca" d'algunes notícies que es podien filtrar o les que donava la "Pirenaica" o a través de "Radio Moscou" en un programa setmanal que emetia en català... Tot plegat ben poc per assabentar-se de com vivia realment aquella gent, i per això a mi, en aquell temps, em feia l'efecte que les passaven ben morades; m'imaginava els cristians ortodoxos fent catacumbes (com en el temps de Roma' per poder practicar les cerimònies de la seva religió. Tantmateix pensava que els que estaven en desacord amb el règim ho havien de dissimular molt bé per la por que no els enviessin a la Sibèria. A les pel·lícules, els russos sempre eren lletjos, una mica estúpits i, sobre tot, molt mal parits...

Els russos, però, viuen a dins de Rússia; hi han viscut sempre i per això hi viuen al seu aire, vull dir que han hagut d'acceptar la seva realitat i el seu entorn, i que dins del seu entorn hi ha familiars i amics, companys i gent desconeguda (com sempre i a tot arreu) i per això

la seva vida es desenvolupa amb tota normalitat. Per entendre això que vull dir podríem pensar una mica en el temps passat, quan vivíem dins d'una dictadura ferotge i que malgrat el franquisme la gent vivia normalment (més o menys com ara) més preocupada per la seva supervivència o per millorar el seu nivell de vida que pel "decorat" que l'envoltava.

Després de llegir l'article de Jomaes, m'he rellegit "Petroska, 38" per a comprovar si allò que en altre temps em va obrir els ulls i va fer-me entendre moltes coses (més que entendre-les, intuir-les) si ara, al cap de més de vint anys i dels canvis que hi ha hagut ací, sobretot amb informació de l'exterior, la novel·la encara s'aguantaria.

Evidentment que han passat molts anys i moltes coses, però amb tot aquells personatges, tant els "policies" com els "lladres" segueixen vivint, amb la seva rutina, dins una societat que ells coneixen molt bé, que en saben "les lleis i les trampes" i que per això, amb la seva manera de comportar-se, ens

enen a demostrar que no són lins d'una societat perfecta com "en teoria" hauria de ser una societat socialista i que, en certa manera els d'aquí idealitzàvem, però que no és tampoc, ni le bon tros, allò que ens volien fer creure. A la novel·la la gent parla de religió amb tota llibertat i tranquil·litat fins i tot davant dels policies, els mateixos policies critiquen el Govern i es queixen de l'administració en aquelles coses que creuen injustes, sense que ningú se n'estranyi. Pel fet que tot això sigui i es digui en una novel·la de caire popular i que nagi estat publicada ja ens diu per si sol el grau de permissibilitat d'aquella societat que no és ni era tan estricta com ens deien.

Per un altre costat, com que es tracta d'una novel·la de "lladres i serenos" aquesta ens introdueix (encara que només sigui de passada) dins l'economia d'aquell enton per això pot sobtar que un professor de medicina només amb el seu sou, hagi pogut aplegar al llarg de la seva vida una importantíssima col·lecció de pintures antigues la qual es

valorada amb centenars de milers de rubles, i com que els lladres planegen robar-la, ja ens deixa sobre entesos que al mercat negre hi havia gent amb "molts diners" i "pocs escrúpols" com per a comprar-la. Així mateix, al mercat negre, s'hi pot comprar de tot, des de roba de tergal de factura americana (per als presumits), passant per conyac de les millors marques i acabant amb qualsevol mena de droga, només cal tenir diners per a comprar-ho. La novel·la ens fa adonar que els russos cerquen el seu benestar en tot allò que poden, així hom enveja posseir un pis més espaiós i confortable, passar els caps de setmana fora de Moscou o programar les seves vacances per anar a la Mar Negra i als espectacles més interessants també hi ha rebenedors d'entrades...

Vista la societat russa a través d'aquesta novel·la, no es diferencia gens de la del món capitalista; hi ha els seus matissos, és clar, però la gent a tot arreu és igual, vull dir que hi ha de tot, bons, dolents, estamis, borrarxos, treballadors i gent que no pega un cop, i per

això mateix hi ha lladres, es-traperlistes i gent que intenta viure a les costelles dels altres...

Jo sóc d'aquells que creuen que no es pot ser bon socialista ni cristià ni d'altres coses només per decret o per aprofitar-se'n ja sigui ocupant un càrrec o axercint una influència sempre per a obtenir uns beneficis econòmics personals, i per això crec que ni els russos ni ningú no podran ser bons comunistes si ho són només per decret, i això que cadascú h. entengui com vulgui.

Arribats en aquest punt, he de confessar que no sé ben bé què en sortirà d'aquesta Perestroika, però com a mínim pot passar dues coses:

-Que dins un major grau de permissibilitat política, tota l'economia russa se'n beneficiï a través d'un reviscolament dels interessos privats.

-Que les capes ideològicament sensibilitzades i que treballen en col·lectivitats tant agràries com en fàbriques i per oposició o per rebuig als interessos privats surtin del seu ensoportament i entrin en un procés de productivitat òptim demostrant, d'aquesta manera, que la idea socialista portada a la pràctica és vàlida malgrat la propaganda en contra del món capitalista i això, si es confirma, podria ser més positiu, a la llarga, que el socialisme per decret.

A. Costafreda

1988 ANY OLÍMPIC

Com toca cada quatre anys, enguany un estol dels millors atletes, més o menys professionalitzats d'arreu es trobaran a Seul per tal de celebrar, l'Olimpiada, que li pertoca el nombre vint-i-quatre de les de l'era moderna.

Darrera de totes les proves queden incalculables hores d'esforços i fatigues, i un seguici d'assessors, entrenadors, tècniques i infraestructures que permeten una aprofitament de l'energia humana analitzada fins a la darrera i la més petita de les fraccions.

Els que arriben allà ja han deixat fora de la competició un nombre important d'atletes que probablement hauran fet gairebé el mateix esforç però que per a uns pocs centímetres o mil·lèsimes de segon resten fora de la fase final de la seva prova malgrat haver arribat molt a aprop dels altres. I tot i això encara hi haurà unes fases de selecció, i arribarà l'hora gloriosa de la

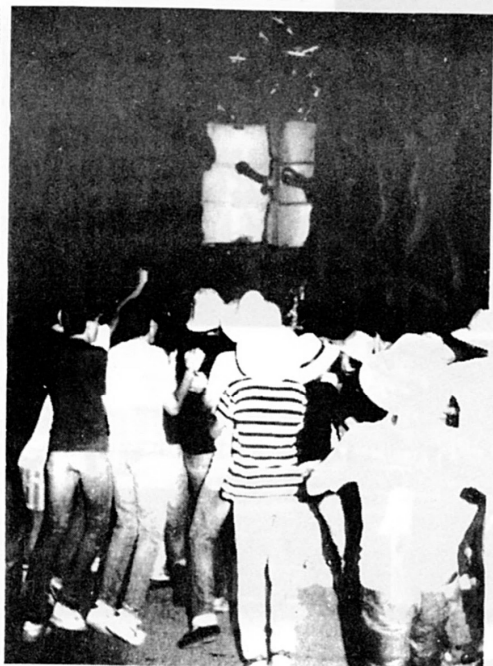
final, solament tres passaran a la història, els seus noms en medalles, i d'aquests tres, un tindrà el màxim premi, i veurà el seu nom immortalitzat pels segles dels segles, si bé el seu regnat serà efímer, en quatre anys més cristalitzaran els esforços de nous atletes, que crearan nous ídols, noves marques.

En veure aquest procés, gairebé salvatge de selecció, envejo poder retre el meu homenatge, als primers de la meua vida.

No puc però penjar les medalles d'or enlloc, i el meu present no pot anar més enllà d'escriure aquestes ratlles, i guardar, això sí tots els primers al meu record, per sempre: la primera estona de joc que hem recordo, el primer dia de col·legi, el primer dia de treball, el primer diner que vaig guanyar el primer petó a les dones que he estimat, el primer fill, i el primer instant de cada dia.

Ramon Nonat

FESTA MAJOR

DISSABTE DIA 27
(nit) CORREFOC
AMB ELS DIABLES
D'AGRAMUNT.
DIFERENTS ASPECTES
DE LA SEVA ACTUACIO

DISSABTE DIA 27
(de matinada)
FINALITZADA JA
EL CERCAVILA AMB
ELS GRALLERS
D'ARBECA
TOT ESPERANT
LA COCA
I EL CAVA.

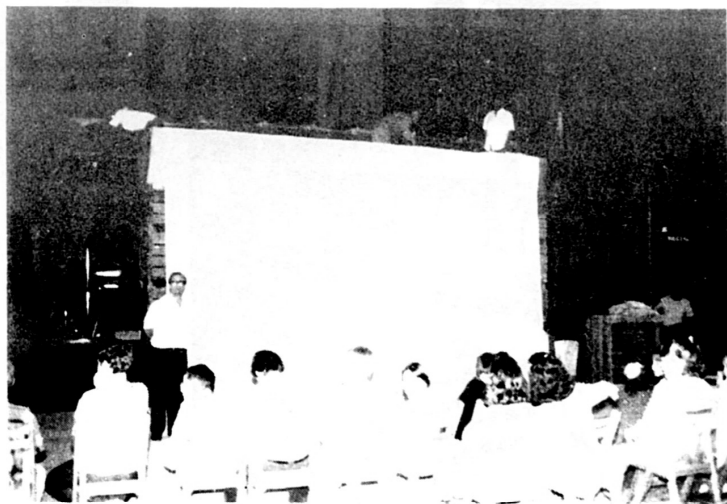
DIUMENGE DIA 28 (matí)
II CONCURS DE BITLLES
D'ARTESA (a dait)

(al costat) CONCERT
(a l'Església)
DE L'ORQUESTRA
"MARINA"

DIUMENGE DIA 28 (a dalt) ACTUACIO AL CAMP DE FUTBOL
DELS "FALCONS DE VILAFRANCA DEL PENEDES

DILLUNS DIA 29 (nit) PREPARACIO DE LA PANTALLA PER
LA PROJECCIO DE CINEMA A LA PISTA-POLIESPORTIVA

DIMARTS DIA 30
(de matinada)
FINAL DE L'ACTUACIO
DE L'ORQUESTRA
GIRASOL-VARRA
LLIURE

MATEIX
DIA
PREPARANT
LA SARDINADA

EXPOSICIO
DE TREBALLS
MANUALS
OBERTA
TOTS ELS
DIES DE LA
FESTA
MAJOR

ANEM DE BOTIGUES?

Tot sovint sentim aquesta expressió dins de pel·lícules on les noies i dones tenen la tarda lliure i disposen d'una bossa ben plena.

Suposo que les pel·lícules, a mesura que passa el temps s'acosten més a la realitat o bé succeeix l'inrevés, m'és igual. Vull dir que això d'anar de botigues és un acte més normalitzat cada dia. Jo mateix confesso, que de vegades caminant per Lleida i el seu "eix comercial", bado davant d'algun aparador de roba, però sense cap necessitat de fer una compra, sinó només pel gust de veure o destriar coses belles de coses que trobes que no ho són tant.

Però el fet d'anar expressament a veure botigues, ja és una altra cosa, i penso que molt més cansada.

Es per això que us proposo anar de botigues però d'una manera molt descansada i al mateix temps força divertida.

-----Cap de setmana llarg d'aquest mes a Tàrrrega hi pots anar

a: Veure teatre al carrer, veure cerveses amb pot de plàstic i també hi pots anar de botigues. El mètode es força senzill; t'asseus a la Plaça Major (la de l'Ajuntament) damunt les lloses de la vorera o a les escales (no cal tenir massa manies en embrutar-se, això sí) d'una església que hi ha, i apa, a mirar!!

Si no en tens prou a la Plaça Major (de 19h a 2h) pots arribar-te a la plaça més gran (22h a 4h) on la quantitat és més gran però potser minva una mica la qualitat dels modelets exposats.

Els modelets d'enguany han estat així, a grosso modo:

- 1- El tipus més estès, essent quasi bé l'uniforme dels visitants de la fira és (a la part superior): samarreta de mànega curta normaleta, hi pot incloure algun grafisme ja de fabrica. En els pantalons en pocs cassos hi trobem texans i el més normal són pantalons amples, tipus de pines, però força més exagerats quasi com si fossin pantalons

orientals. En les sabates generalment hi trobem sandàlies o abarques ben abillades però amb un to rústec variablement encisador. Un detall que els diferencia són la motxilla o bé el sarronet, un detall que arrodoneix el bon gust del conjunt.

2- En el segon tipus, ja més marginal, hi tenim samarretes molt més amples, vermelles o negres i força sovint amb grafismes propis, de caràcter llibertari. En els pantalons hi podem trobar, generalment, peces ajustades "tipus ballet", que si bé fins ara eren únicament en negre enguany s'ha estès força els models bicolors a franges preferentment horitzontals. En els peus hi trobem sandàlies amb disseny més original.

3- En els tipus més originals hi ha 2 subtipus:

Els "punks", més o menys autèntics, amb un tallat de cabells molt provocatiu i fins i

tot amb alguna cresta autèntica. Les samarretes (que poden anar estripades) van sempre cobertes de caçadores texans força descolorides. Els pantalons sempre texans amb grafismes propis. El més vistós està en els peus, fora ja les sandàlies i ens avoquem a les botes dure, les de la "mili" i molt ben conservades.

Els "hippis", també més o menys autèntics, amb raba ja potser més fosca i la psicodèlia ja només observa en els nombrosos collarets i en els mocadors. Els barrets encara conserven alguna bonica ploma.

Bé, podríem parlar encara de més modelets, però aquests diguem-ne ja són més normalets i més d'aparador.

El llastimós del cas és que per dir la moda de l'hivern potser haurem d'esperar festes multitudinàries del Carnestoltes. Fis naleshores, doncs.

Lo Nas de Mico

LA LLIGA PROTECTOR D'ANIMALS I PLANTES DEL SEGRÌA

Com recordarant alguns lectors de LA FEMOSA, l'Alternativa Ecologista d'Artesa, de vegades s'havia referit a la futura protectora d'animals i plantes de Lleida, doncs bé, aquesta idea ja és una realitat. El nom és el mateix que resa el títol: "Lliga protectora d'animals i plantes del Segrià".

La ubicació del refugi és molt bona: a ple camp a la partida de la Caparrella, davant per davant, aproximadament de la gossera municipal.

Característiques rellevants del refugi són la netedat i el bon tracte dels animals. Cada un d'ells disposa d'espai suficient i cada recinte té un aixupluc en cas que faci mal temps.

tenen cura del refugi un matrimoni gran que disposa de vivenda al lloc, i s'hi està per tant, dia i nit. També és freqüentat, durant el dia, per persones directament relacionades amb el refugi ja sigui perquè

formen part de la junta o són simplement socis o altres persones que són sensibles a la problemàtica dels animals abandonats i ofereixen per unes hores llur servei. Ara que si només vols visitar-lo també pots fer-ho lliurement.

Nosaltres des d'Artesa ja vàrem connectar amb ells fa aproximadament un any en l'esperança que podria sortir quelcom ben muntat i així ha estat, al menys per ara. Els serveix que poden oferir a Artesa són:

- 1- Ens agafaran els animals abandonats que hi ha al poble. En aquest moments estan pendents d'una subvenció per tal de poder adquirir una furgoneta i així poder fer ells mateixos el servei de recollida.
- 2- Poden proporcionar a qui ho desitgi un animal, sempre que hi hagi garanties que el tractaran correctament. En el cas dels gossos, com ja sabeu, la vacunació corre a càrrec de l'Alternativa

tiva ja que es tracta d'animals prèviament abandonats i ens atorguen el dret de protegir-los

Aprofitant l'avinentesa us recordem, molt suscintament, els cervells que ofereix l'Alternativa de cara als animals:

Per causa que ara seria prolix d'esmentar, com ja sabeu, no disposem de refugi però com hem dit sí que estem connectats amb gent que ens pot oferir aquest servei. La nostra tasca és eminent-cultural i difusora dels principis proteccionistes, per això hem fet col.loqui amb gent estesa en aquest sentit als divendres culturals de "La Femosa" aquest passat hivern. També hem publicat articles en aquest vessant a la revistat. Tenim al-

tres projectes que no podem avançar perquè només són un projecte que s'està quallant, ja us informarem més endavant.

També hem intentat ser útils a qualsevol persona que ens ha plantejat problemes variats sobre alguns animals.

També us podem posar en contacte amb una Protectora si el vostre desig és agafar un animal abandonat.

Si teniu idees que poden millorar la nostra feina us agraïrem que us poseu en contacte amb nosaltres, la vostra ajuda ens serà de molta utilitat. També ens podeu ajudar fent-vos socis. La quota és a partir de 500 pessetes l'any.

"Alternativa Ecologista
d'Artesa"

NOMES ELS PLATANERS...

Només els plataners arrengherats vora el canal
van escoltar la teva veu,
quan mirant-me els ulls, molt baixet, vas murmurar:
t'estimo amor el temps que cap fins l'infinit.
Quantes vegades, tal com volies, en el secret d'aquellst camí,
vam passejar abraçats un mateix impuls de saber-nos junts,
quantes vegades, excusaves insòlides absències,
mentre u. s altres braços consumien aquell amor insatisfet,
quantes vegades, et vaig esperar inútilment en aquell camí.
Què buscaves? Mai no vaig saber què buscaves,
que no et pogués donar el meu cos ple de desig.
Pies carrers del poble, perseguia la teva ombra
i tu fugies esquivant els meus braços massa oberts;
persegua la teva imatge entre les gotes de pluja
que lliscaven sense aturar-se entre els meus dits.
Havia volgut el teu retorn per no morir-me, per no ofegar-me;
ser insubstituïble als teus ulls color de mel,
en l'esperança que no haguessin trobat res de profit
en cap punt d'aquell camí que ens separava.
Els amics se'n reien en vere'm plors aguaitar els ulls
aquell estiu de calor i de pols que fou tan llarg,
i jo, que sempre havia perdut, tenia por de restar sol,
les busques quietes en un fracàs;
hauria cregut les teves mentides un altre cop.
M'hauria agradat tant sentir que m'enyoraves,
que et mancava quelcom que jo tenia,

però tu corries cap una història que m'era aliena
i no vas venir ni per explicar-me, al menys,
el per què d'un adéu mai no pronunciat,
-no ho hauria estés, però hagués estat tot un detall-
és tan terrible no saber on has fallat
que has viscut tant temps en el silenci d'un dubte obscur,
quan has hagut d'escalar estimballs de llunyanies,
quan has deixat un bocí de tu en algun lloc on no pots tornar.
No sé per què escric aquest versos,
probablement mai no els llegiràs, tampoc no és necessari.
Vull parlar d'aquell malencert per lliurar-me de tu definitivament
escampar als quatre punts de l'horitzó
la cendra d'un temps sense sentit que ja s'ha mort.
L'ombra d'un trist record que vola cap a l'obrit
d'aquell amor etern que em vas donar.

Jordi Manet

CADA MES UN CONTE

FLORS BELLES I BLANQUES

La guerra com a tants altres havia malmés el seu futur. Obligat a reclutar-se hagué d'interrompre per sempre els seus estudis de Grec Antic per incorporar-se al front. Després, sense possibilitats hagué d'acceptar treballs eventuais de tota mena per poder subsistir, només per sobreviure. Ja era prou anar existint en aquells anys dissortats, poder menjar quelcom calent i disposar d'una esquivada habitació de lloguer on caure mort.

El país patia encara la desfeta, pels carrers s'amuntegaven milers d'indigents que pidolaven treball, llarguíssimes cues de famèlics suspirant per un tassó de llet o de brou calent que els Serveis de Protecció Civil repartien de tant en tant entre la població.

Sortosament, per fi, trobà feina com a corrector en una impremta, on tot i que no li pagaven gran cosa li permeteïa gau-

dir de certa estabilitat per almenys anar mal vivint. Tres anys treballant allí corregint textos infectes, pàgines i més pàgines carents del mínim interès i qualitat: fulls parroquials, discursos de formació política, vides de sants, avorridíssimes novel·les exemplars, històries d'heroïsmes militars de la facció guanyadora...L'existència se li escapava entre tot aquell paperam detestable, mirall d'hipocresia, falsetat i proselitisme.

Alguns dels seus companys s'havien exiliat, però ell on podia marxar, si ni tan sols havia pogut acabar els estudis. Temia fer cap a qualsevol d'aquells camps de concentració on piadosament moriren alguns dels seus millors amics.

Perseguint la complicitat o potser el vertigen, en l'obscuríssima ombra del nocturn, resseguia amb inquietud els bars i bordells més miserables que subsistien vacil·lants a les prohi-

bicions d'un règim ancorat en el convencionalisme moral catòlic. L'altre costat de la nit, poblat d'impulsos pecaminosos, encabia el que la doctrina oficial anomenava perversió i que ell mal dissimulava en veure, il·luminat per una rialla innocent i espon-tània, aquell noi tan bell com un àngel. S'hi acostà pausada-ment, mentre una guitarra deixa-va escapar la nostalgia descar-nada d'un tango entre la llum esmoreïda de l'única bombeta del cafè. Es miraren sense dir res, la distància era cada cop més minsa i més intensa.

Avui ha tornat també al mateix cafè on es conegueren, on acostumaven d'anar plegats a-quells dies feliços d'amor satisfet, on el seu amic li havia dit feia tres mesos:

-Hi ha un altre que em cerca i que m'agrada. Has de saber-ho. No vull anar més amb tu per acabar en aquests entres envi-lits de perdició. Vull un futur folgat i ell és un autèntic senyor. M'ha promés cotxe, pis, feina, diners, per a mi, com-prens? Una vida nova, lluny de tota aquesta brutícia. Què pots donar-me tu fora d'aquests llocs

malaltissos?-

Ell que havia escrit en algun lloc:

-Deixa, deixa'm amor meu

regar amb l'humitat dels meus llavis

la blancor d'assutzena de ton rostre,

cercar llarga i mútuament entre les cames

el desig ardent i tendre dels camarades.

No trobava paraules per re-tenir-lo, com si els glops d'a-quell vi espès i enganxós les o-feguessin de cop.

Junts havien menjat, begut, dormit, s'havien estimat sense obeir cap llei que la pròpia, rient-se dels capellans, de les criades i els senyors. Havien ballat descalços sobre prats in-terminables de pluja, burlant-se dels jutges, les beates, els a-vars i els policies. Havien so-miat tantes vegades abraçats, viatjar a Istanbul, i no tenia mots per a convèncer-lo que es quedés. Ell que havia estudiat els texts d'homer, que havia tingut força i valor per sobre-viure una guerra, tenia por, no era capaç d'expressar un missatge amb el mínim sentit que el

pogués persuadir.

-Potser si hagués parlat-pensava estirant tota la seva largària sobre el camastre. Però on el podria trobar? Sobre la tauleta hi havia un sobre que contenia cinc bitllets de mil que havia aconseguit fent contraban de tabac i alcohol per alguns amos d'uns cafès d'aquell barri de mala mort. Potser així aconseguiria comprar el seu retorn, pensà.

El buscà per tot arreu. Durant deu dies regirà la ciutat de cap a peus fins que el trobà assegut en un banc d'una plaça pública. En veure'l tan mudat li semblà encara més atractiva i delicada la seva finor. La tristesa i solitud que l'envoltaven no feien sinó ressaltar el seu encant aquella dolçor del capvespre.

Calladament es va seure al seu costat. En percebre la seva presència l'altre es girà sorprès. S'haurien abraçat d'un sol impuls comú. Ell però, li allargà el sobre amb tots els diners fent-li un gest per tal que l'agafés. El noi es commogué, no tant pels diners, no solament pels diners, sinó per l'acte ma-

teix de lliurament del seu amic. Dins aquell sobre hi havia completa la seva ànima.

Escoltà amb atenció la història sobre aquell poca-vergonya mentider que només li havia donat aquell vestit que portava i després de mil precés i amenaces. No en tenia res de senyor, era un mediocre qualsevol, tot i que ocupava un alt càrrec polític. L'havia utilitzat només per entretenir i satisfer el seu sexe fastigós mentre durés la gestió econòmica que l'havia dut a la ciutat. Tenien gana i ho van resoldre en el millor restaurant entre alegres riallades.

Aquella mateixa nit s'estimaren intensament, gràcies a les cinc mil pessetes, però també per la vella amistat, pel bell amor, el seu profund amor. Moltes vegades, després de l'orgasme, miraven satisfets el planisferi on hi havia encerclada la ciutat d'Istanbul. En Carles llavors el premia molt fort contra el seu cos i suaument li passava els dits entre els rinxols dels cabells.

Passaren junts prop de dos mesos i mig vivint sota el mateix trebol, fins que un matí de

maig, quan més esplèndida era la primavera, en aixecar-se per anar a la impremta, no va poder despertar el seu amic. Esglaiat comprovà que ja mai més desvetllaria aquell son inert i silenciós, que ja no necessitaria més vestits nous, ni cotxes, ni pisos, ni diners, ni tan sols aquelles cinc mil pessetes. Només li calien deu pams de nínxol i aquella caixa barata on col·locà amorosament les seves despulles.

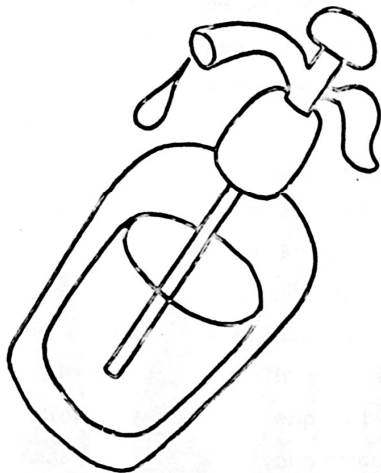
Era dissabte, les deu del matí. El fèretre reposava sobre el terra, davant mateix del fo-

rat. Sobre la caixa hi col·locà unes encisadores flors blanques, pures assutzenes d'aroma suau que s'adeien tant a la seva beutat i als seus vint-i-dos anys.

Els funcionaris del cementiri completaren la seva feina col·locant rutinàriament el taüt dins la cavitat.

Per la tarda, quan torna després del treball al mateix cafè on acostumaven d'anar, li fa l'efecte d'un punyal ferotge que lentament se li clava molt endins del cor, aquell obscur local on anaven plegats.

JORDI MANET

AVUI T'HE VIST

Avui, t'he vist, he vist els teus ulls foscos, escorcoladors, profunds, què tan sovint i a gust m'he perdut, a la mirada d'una jove com tú, que cercava no sé què a l'horitzó, però no, no éres tu.

Avui, t'he vist, he vist els teus cabells, suaus, castanys, delicats, que gairebé es fonien en aprofundir-hi els meus dits; onejaven al vent acaronats per la marinada, però no, no éres tu.

Avui, t'he vist, he vist els teus llavis fins que tant enyoro, en els quals tan desig he sentit, besaven uns altres llavis joves com els teus, però no, no éres tu.

Avui, t'he vist, he vist les teves mans suaus, delicades, parlaven amb altres mans com tu i jo es deien tantes i tantes coses, però no, no éres tu.

Avui, t'he vist, he vist el

teu cos altiu, ferm, ple d'energia i amor propi, que ha esdevingut per a mi patró i model de cos de dona, i que gairebé desafia la vida, a la recerca, sempre del més enllà, però no, no éres tu.

Avui, t'he vist, he vist dos enamorats abraçats com hem estat tu i jo, es miraven i en silenci es feien saber tantes i tantes coses, i tant i tant desig, però no, no érem tu i jo.

Avui, t'he vist, he vist el teu afany de viure, là teva facilitat per a donar-te per a fer partíceps als altres de la teva tasca, sense esperar gairebé res a canvi, solament la satisfacció de la feina ben feta, i avui sí, avui éres tu.

Avui, t'he vist, t'he vist de la mà d'aquell amb qui he compartit nom i estima, i sí avui, també avui éres tu.

felip II

FOKLORE

ARTESENC (10)

(DE RONDA I DE FESTEJOS)

UN dels costums dels fadrins, arrelat amb força al nostre poble, era el de formar una colla per a fer una mena de cercavila per anar a cantar a les cases on hi havia noies fadrines més o menys de l'edat dels cantadors. Acompanyant-se amb el so d'una guitarra o d'una mandúrria (la mandúrria sembla que era un instrument molt més popular, llavors, que la guitarra) anaven cantant cançons de diferents menes, però sobretot de caire amorós, moltes de les quals eren en ritme de jota i en castellà (vegeu LA FEMOSA, abril del 88). D'aquest grup de joves cantors se'n deia "la ronda" i encara que moltes de les cançons que cantaven les podríem trobar (amb més o menys variants) a tot arreu, hi havia el costum (en casos especials) de fer la lletra expressament per a cantar-la a una noia determinada, encara que, a vegades només canviaven el nom i poques coses més respecte altres que "circulaven" per les nostres comarques.

A darreries del segle passat, la immensa majoria de noies del nostre poble es deien Maria i per aquest motiu, els xicots que es comentaven o es preparaven les cançons per a cantar-les en la seva cercavila, quan sortien deien en to humorístic: "au xicots, a cantar maries".

La majoria de cançons que cantaven els nois de la randa en diferents èpoques ja les hem anat transcrivint al llarg d'aquests articles ja sigui per a parlar del nom de les cases ja sigui per a parlar d'altres temes del costumari artesenc. Ara només ens

en queden unes quantes que val la pena de posar-les totes juntes, fent els comentaris que calgui en cada cas.

Per a començar en posem una que potser no és ben bé una cançó de ronda, però que ens parla del costum d'anar a cantar per les cases:

Al carrer de cal Quelo,
al carrer de cal timó,
els galans hi van
a cantar una cançó.

Ja en surt "lo Conco": Joves que voleu?
La mà de l'Antonieta, si ens la voleu donar.
La mà de l'Antonieta no és per a donar
que lo Ramon de cal Boter ja l'ha fet demanar.

Les tres que segueixen (la primera en castellà) ja tenen un caire molt més popular:

Por una Magdalena vengo
confesado y combregado.
Hai hecho mil juramentos
que he de ser tu enamorado.

ooooooo

Aquesta "Magdalena" no sabem si és la mateixa de:

Malena quan que he patit
i no m'has fet una coca;
tota la nit que rondo
amb lo cigarro a la voca.

O la d'aquesta altra cobla de to humorístic:

Mal de ventre en tins al cap,
mal de cap tinc a l'esquena;
moriré desesperat
si no em doneula Malena.

D'altres, però, no parlen de malenes:

Quina lluna fa més clara

per anar a robar aspinacs:
a la porta de Maria
hi canten los ascarabats.

ooooooo

La perdiu canta a la torre,
lo pardal a l'auliver,
lo Joan de les guitarres
s'ha casat amb la Mercè.

ooooooo

La Maria guapa és,
guapa com una viola
i per marit i muller
lo ratllat del Carderola.

Els joves de la ronda cantaven un màxim de dos o tres cançons a la noia de la casa i després una altra de comiat:

Me despido de tu casa
de tu ventana i balcón
y de tu no me despido
prenda de mi corazón.

ooooooo

Y con esta me despido,
que no me despederia encara,
però he d'anar a retiro
que les mules tenen gana.

Es clar que, els xicots de la ronda, no sempre s'aplegaven per a cantar a les noies; els diumenges o altres dies de festa cantaven cançons pel seu esbargiment personal, cantaven també al carrer, però no davant de cap casa en concret. Cantaven cançons, tradicionals o les que estaven de moda en aquells moments i també, algunes vegades, cançons de la seva collita com algunes que ja hem publicat o com aquesta que segueix:

La torera d'aquest poble

en sap molt de torejar:
tira la capa al toro
la banya li va clavar.

Correu pugeu
a veure la torera,
correu pugeu
que la torejareu.

Cada diumenge a la tarda
se'n muda i se'n va a passeig
pel camí la Bassa Bona
al costat d'un senyoret.

Sa mare prou l'anvanta
al carrer del Micaló;
la millor flor tic a casa
la vui casar amb un senyor.

Sa mare prou l'anvanta
que en sabia de cisir;
per a fer una camisa
nou mesos i un de matí.

quan la va tindre acabada
diu que no hi faltava res;
hi faltava traus i mènigues
i estava feta al ravés.

Sa mare prou l'anvanta
que en sabia de cuinar,
un dia en va fer olla
los fideus en va cremar.

Correu pugeu
a veure la torera,
correu pugeu
que la torejareu.

No tenim constància de quan es va acabar aquest costum de fer "la ronda", encara que sí que sabem que als anys vint encara era ben viu. Segurament, doncs, que com moltes altres coses això va durar fins a la Guerra Civil; llavors per la poca permissibilitat del nou règim, per segons quines coses, és clar, ja no va ser possible de tornar a sortir a cantar a les noies.

Paral·lelament al costum de fer la ronda i cantar amorettes a les mosses, hi havia altres costums (aquests de caire abusiu, per dir-ho d'alguna manera) on els nois demostraven la seva preferència o antipatia a alguna noia. Alguns d'aquests costums eren els "Xans" i "l'arnelleta", però també el de penjar, a l'arnella de la porta de casa d'alguna noia, una carcanada de ruc o altre animal mort, això es feia a la nit i sempre d'una manera anònima (que tot-hom, però, sabia que ho feien els fadrins) i a l'endemà els de la casa es trobaven el "present" i amb la conyeta dels veïns o d'algun vianant que tenien el costum de dir: "Avui sí que fareu bon caldo". També hi havia el costum de posar al balcó o a la repisa de la finestra clasques d'ou i carabassa. D'aquest últim costum tenim el testimoni d'una cobla que segurament va fer el pare o un familiar proper a la noia a la qual anava adreçat el "present". La cobla en si vol denunciar (suposadament) i ridiculitzar l'autor del fet:

Carabasses, clasques d'ou,
cobatxo i no m'anganyes,
si els hi tornes a posar
les ompres de llaganyes.

I per acabar una altra del mateix estil:

de lluny lo veia venir.
de ràbia mato la lloca:
granota posa't al covi
que al teu cul canta un sereno.

A.C.

